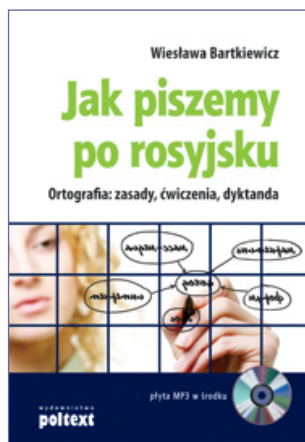

JAK PISZEMY PO ROSYJSKU

Ortografia: zasady, ćwiczenia, dyktanda...

WIESŁAWA BARTKIEWICZ

ISBN: 978-83-7561-192-2
format 165/235, oprawa miękka
liczba stron: 272
cena: 39,90 zł

Po przeczytaniu tej książki polubicie cyrylicę!

Ucząc się rosyjskiego napotykać ciągle jakieś trudności. Czy chcielibyście dowiedzieć się:

- jak poprawnie pisać,
- jak i gdzie stawiać akcenty,
- jak przenosić wyrazy,
- jak oznaczać spółgłoski miękkie, a jak twarde, dźwięczne i bezdźwięczne,
- w jakich przypadkach stosować miękki znak,
- co piszemy wielką, a co małą literą.

Odpowiedź na te i wiele innych pytań otrzymasz czytając tę książkę. Jest to pierwszy na polskim rynku podręcznik opisujący w przystępny, jasny i ciekawy sposób zasady ortografii rosyjskiej. Zawiera on szeroki zestaw ćwiczeń i dyktand, które pozwalają sprawdzić znajomość reguł i wyjątków. Dyktanda na płycie pomagają nie tylko utrwalić materiał, ale dodatkowo przyswoić sobie właściwą wymowę, zwłaszcza trudniejszych słów. Do podręcznika dołączono także słownik ważniejszych terminów i – co jest szczególnie atrakcyjne – wyrażenia żargonowe.

Wszystkim uczniom, studentom, słuchaczom kursów i uczącym się samodzielnie języka rosyjskiego życzymy pozytywnej i przyjemnej lektury.

После прочтения этой книги вы полюбите кириллицу!

Spis treści

Od Autorki	7
Część I Pisownia samogłosek i spółgłosek	9
Rozdział 1 Pisownia samogłosek nieakcentowanych poddających się oraz niepoddających się sprawdzeniu	9
1.1. Pisownia samogłosek nieakcentowanychpoddających się sprawdzeniu	9
1.1.1. Pisownia nieakcentowanych samogłosek a, o po spółgłoskach twardych poddających się sprawdzeniu za pomocą akcentu	9
1.1.2. Pisownia samogłosek a, o w wymienających się rdzeniach wyrazowych	15
1.1.3. Pisownia nieakcentowanych samogłosek a, e po spółgłoskach miękkich oraz samogłoski u poddających się sprawdzeniu za pomocą akcentu, wymiany samogłosek lub znaczenia	24
1.1.4. Pisownia samogłosek a, o, e w przyrostkach przysłówków	32
1.2. Pisownia nieakcentowanych samogłosek a, o, e, u niepoddających się sprawdzeniu	37
Przykłady praktycznego zastosowania zasad ortograficznych	40
Rozdział 2 Pisownia samogłosek po spółgłoskach syczących oraz u	44
2.1. Pisownia samogłosek u, a, y po spółgłoskach syczących	44
2.2. Pisownia samogłosek e, ě, o po spółgłoskach syczących	47
2.3. Pisownia samogłosek po spółgłoskach syczących w czasownikach, rzeczownikach, przymiotnikach oraz przysłówkach	50
2.4. Pisownia samogłosek a, u, y, ы po spółgłosce u	57
2.5. Pisownia samogłosek e, o po spółgłosce u	59
Przykłady praktycznego zastosowania zasad ortograficznych	62
Rozdział 3 Pisownia samogłosek w przedrostkach oraz na styku przedrostka i rdzenia	65
3.1. Pisownia samogłosek a, o w przedrostkach	65
3.2. Pisownia samogłosek e, u w przedrostkach	67
3.3. Pisownia samogłosek u, ы na styku przedrostka i rdzenia	70
Przykłady praktycznego zastosowania zasad ortograficznych	72
Rozdział 4 Pisownia spółgłosek	75
4.1. Pisownia spółgłosek twardych i miękkich	75
4.2. Pisownia spółgłosek dźwięcznych oraz bezdźwięcznych	77
4.3. Upodobnienia wewnątrzwyrazowe	80
4.4. Pisownia spółgłosek na styku przedrostka i rdzenia	82

4.5. Pisownia spółgłosek na styku tematu i przyrostka	85
4.6. Pisownia grup spółgłoskowych	89
4.7. Pisownia spółgłosek podwójnych.....	92
4.8. Pisownia HH, H	96
Przykłady praktycznego zastosowania zasad ortograficznych	106

Część II Pisownia miękkiego i twardego znaku (Ь, ъ) oraz wielkiej litery..... 109

Rozdział 5 Pisownia miękkiego i twardego znaku (Ь, ъ)	109
5.1. Pisownia znaku miękkiego (Ь).....	109
5.1.1. Funkcja zmiękcniająca znaku miękkiego (Ь).....	109
5.1.2. Funkcja gramatyczna znaku miękkiego (Ь)	111
5.1.3. Funkcja rozdzielająca znaku miękkiego (Ь)	122
5.2. Pisownia znaku twardego (ъ)	128
Przykłady praktycznego zastosowania zasad ortograficznych	132

Rozdział 6 Pisownia wielkiej litery	135
Przykłady praktycznego zastosowania zasad ortograficznych	145

Część III Pisownia wyrazów złożonych 149

Rozdział 7 Pisownia wyrazów łączna oraz z łącznikiem	149
7.1. Łączna pisownia wyrazów	149
7.2. Pisownia wyrazów z łącznikiem	159
Przykłady praktycznego zastosowania zasad ortograficznych	163

Rozdział 8 Pisownia przyimków, spójników i partykuł	166
8.1. Pisownia przyimków.....	166
8.2. Pisownia spójników złożonych	170
8.3. Pisownia partykuł	174
Przykłady praktycznego zastosowania zasad ortograficznych	177

Rozdział 9 Pisownia przysłówków	181
9.1. Przysłówki i wyrażenia przysłówkowe pisane łącznie	185
9.2. Przysłówki i wyrażenia przysłówkowe pisane rozłącznie	188
Przykłady praktycznego zastosowania zasad ortograficznych	192

Część IV Dyktanda sprawdzające zasady ortograficzne..... 197

Klucz do ćwiczeń	215
Słowniczek	259
Wykaz skrótów	270
Bibliografia	272

Część I

Pisownia samogłosek i spółgłosek

Rozdział 1

Pisownia samogłosek nieakcentowanych poddających się oraz niepoddających się sprawdzeniu

1.1. Pisownia samogłosek nieakcentowanych poddających się sprawdzeniu

1.1.1. Pisownia nieakcentowanych samogłosek *a, o* po spółgłoskach twardych poddających się sprawdzeniu za pomocą akcentu

Zasada 1

W języku rosyjskim samogłoski akcentowane wymawia się dłużej i mocniej, natomiast nieakcentowane ulegają redukcji jakościowej i ilościowej (osłabieniu, skróceniu i pewnemu zniekształceniu). Na przykład samogłoski nieakcentowane **a, o** po spółgłoskach twardych wymawia się jak nieco zniekształcone **a, o**, np.: парковáть, колоколá, городá. Niekiedy dźwięki te pokrywają się z literami, np.: каркáć*.

W celu sprawdzenia pisowni wyrazów z nieakcentowanymi samogłoskami **a, o** należy dobrać takie słowa pochodne, w których dane samogłoski znajdują się w pozycji akcentowanej (silnej), np.: парусá – páрус, городóк – góрод, болíт – боль.

Ćwiczenie 1

W wyrazach z wyróżnionymi ortogramami zaznacz akcent. Ułóż zdania z tymi wyrazami. Wskaż drogę od dźwięków do liter, np.: н(а)гá – нóгу – ногá.

1 (Тро)па не пустует ни днём, ни ночью (Н). **2** Субботним летним вечером рабочие **(по)езда** и **при(го)родные** автобусы, ошетинившись лесом удилиць*, развозят рыболовов во все концы (Н). **3** Первая ночь на охапке свежей **(тра)вы**, когда,

закинув руки за **(го)лову**, лежишь, прислушиваясь к какой-то особенной усталости в теле, когда вовсе не хочется спать, а только одно желание – не шевелиться и **(смо)треть** удивлёнными **(гла)зами** в бездонную высь (Н). **4** Из **(го)стиницы** мы пошли в **(ко)фейную**. **5** В сумерки море и ветер кричали тысячами **(го)лосов** (П). **6** С его **(бо)роды** падали на пальто крупные капли **(до)ждя** (П). **7** С утра в городе тихо, а в **(по)рту** пусто, как вымело (П). **8** От незнания этого факта современной цивилизации, а главное, оттого, что **(сво)им** вопросом я это незнание обнаружил, я **за(ко)мплексовал** ещё больше (Мал). **9** – Не **(бо)гохульствуй***. Не люблю этого (Вас). **10** Реденькая **(то)лпа** собралась перед входом в магазин (Ул).

Ćwiczenie 2

W danych wyrazach wskaż drogę od dźwięków do liter. Zaznacz akcent, np. : н(а)р(а)н(о)ры – нор(а).

сады	–	страна	–
стволы	–	скала	–
братва*	–	гроза	–
войска	–	коза	–
моря	–	вдова	–
поля	–	коса	–
сорта	–	толпа	–
мастера	–	строфа	–
номера	–	тропа	–
сторожа	–	борозда	–
холода	–	полоса	–
тополя	–	голова	–
корпуса	–	сторона	–
тормоза	–	доска	–
дома	–	роса	–
варить	–	возить	–
стоять	–	кормить	–
косить	–	ходить	–
носить	–	солить	–
тусоваться*	–		

Ćwiczenie 3

Podkreśl wyrazy z nieakcentowanymi, poddającymi się sprawdzeniu, **a, o**. Uzasadnij ich użycie i zaznacz akcent.

Сегодня у меня разболелась голова и нога. Когда я поднялась с кровати, то началось головокружение. Не помогали никакие таблетки, поэтому я решила пойти в поликлинику. Врач осмотрел меня и сказал, что я заболела гриппом. К тому же приказал соблюдать постельный режим, велел принимать витамины и жаропонижающие лекарства, запивать их не очень холодной водой, и полоскать горло. Наконец пожелал быстро выздороветь.

Ćwiczenie 4

Wybierz właściwą literę. Zaznacz akcent. Podkreśl odpowiednie ortogramy.

п...(а,о)руса, обл...(а,о)ка, стр...(а,о)ны, кр...(а,о)я, гл...(а,о)за, ш...(а,о)ги, к...(а,о)руса,
х...(а,о)лода, д...(а,о)ктора, г...(а,о)лоса, х...(а,о)лсты, ст...(а,о)лбы, м...(а,о)сты, б...(а,о)-
рода, ст...(а,о)па, н...(а,о)ра, см...(а,о)ла, г...(а,о)ра, г...(а,о)лова, стр...(а,о)ка, в...(а,о)йна,
с...(а,о)сна, д...(а,о)ска, ск...(а,о)ворода, р...(а,о)са, п...(а,о)лоса, д...(а,о)зировка, вд...(а,о)-
ва, в...(а,о)да, в...(а,о)лна, в...(а,о)лосня*, г...(а,о)силовка*, зак...(а,о)зуха*, борм...(а,о)-
туха*, м...(а,о)круха*, в...(а,о)рваризация, м...(а,о)чиловка*, сл...(а,о)бак*, бр...(а,о)тан*,
в...(а,о)жняк*, сх...(а,о)дняк*, отх...(а,о)дняк*, обл...(а,о)мняк*, бог...(а,о)тей*, б...(а,о)е-
вик*, л...(а,о)хотрон*, шк...(а,о)ляр, г...(а,о)родок, на дв...(а,о)ре, г...(а,о)нгстеризм,
парл...(а,о)ментарий, сенс...(а,о)ционный, п...(а,о)никовать, об...(а,о)нкротиться,
штр...(а,о)фовать, тус...(а,о)ваться, т...(а,о)рмозить, к...(а,о)рмить, обг...(а,о)ворить*,
обл...(а,о)мать*, т...(а,о)соваться*

Ćwiczenie 5

Wstaw brakujące litery. Zaznacz akcent w wyrazach, w których należy wpisać litery.

1 Была р...са, резкая прозрачность (П). **2** В великой г...рной тишине ст...яло ж...ркое и близкое солнце (П). **3** Я см...трю на прох...жих гл...зами,тёмными от сдержанного восторга (П). **4** Около спуска н...чной ст...рож попр...сил папиросу (П). **5** Г...лова у него вся в з...лотом пуху (П). **6** Мы метались, звали д...кторов (П). **7** Дым сн...сило в ст...рону (П). **8** Желтела ослепительная п...лоска косы* (Н). **9** Сквозь обл...ка падал свет, и м...ре было в тёплом тумане (П). **10** Человек в рваной синей фуфайке обл...котился и долго см...трел нам вслед (П). **11** Машина опять вильнула*, визгливо зат...рмозила (Сор). **12** Пёс зап...никовал (Кл). **13** Гриша, др...жащий от нетерпения, как щенок перед утренней прогулкой, зав...пил счастливым г...лосом (Ул). **14** Чувство чудесной свободы, победы и торжества ст...яло в воздухе (Ул). **15** Кого она х...тела обм...нуть? (Ул).

Zasada 1.1.

Polakom w sprawdzeniu pisowni nieakcentowanego **o** mogą pomóc odpowiedniki rosyjskich i polskich grup: **-opo-** – **-ro-(ró)**, **-оло-** – **-lo-(le-)**, np.: к(оро)ва – k(ro)wa, к(оро)ткий – k(ró)tki, г(оло)ва – g(ł)owa, м(оло)ко – m(le)ko.

Ćwiczenie 6

Przetłumacz na język rosyjski. Podkreśl i porównaj odpowiednie polskie i rosyjskie ortogramy.

głos	–	broda	–
włosy	–	strona	–
głowa	–	wrota	–
młodzież	–	krowa	–
mleko	–	król	–
mróz	–	złoty	–
gród	–	krótki	–
ogród	–		

Ćwiczenie 7

Wstaw brakujące litery. Zaznacz akcent w wyrazach, w których należy wstawić litery.

1 В дыму з...лотеют кремлёвские куп...ла (П). **2** Я верю, что вечность дышит со стр...ниц книги, туманит мне г...лову, и, закрыв гл...за, я чувствую, как ветер из с...да х...лодит лицо (П). **3** Стало скучно, я пост...рел на десять лет (П). **4** Из ...кна тянуло х...лодом, б...лело сердце, из г...ловы не вых...дили стр...ки Тютчева (П). **5** Заскрежетал первый трамвай и провёл в душе тупую б...розду (П). **6** Разб...лелась г...лова. Я встал и пошёл д...мой (П). **7** Тонкие розовые обл...ка подымались над г...рами (П). **8** Он приехал из г...рода, он жил в г...роде, в д...лёкой сказочной стр...не, откуда мать прив...зила всякие г...стинцы! (Евд). **9** –Чего? – оч...рованная Нюрка совсем ор...бела (Евд). **10** Ещё недавно отец ругал тех, кто бр...сал р...дную избу и р...дную землю, а тут сам отмолил разрешение на отъезд, получил п...спорта, забил окна и двери крест-накрест д...сками (Евд). **11** Было что беречь: неширокая кисть с толстыми длинными пальцами, с овально подстриженными н...гтями в йодистой ок...нтовке (Ул). **12** Приглушённо ухала кол...тушка* радиомузыки, станция «Европа-Плюс», жокеи которой практикуют такую скорог...ворку (Акс). **13** А какая красивая водка ст...яла в красивом х...лодильнике (Исх). **14** Кооператор Андрей получил зарплату и принёс нам в подарок р...скошный букет гладиолусов (Горл). **15** Она ст...яла посреди дв...ра, др...жала от х...лода и д...жда (Евд). **16** От самой опушки в п...ле тянулись б...розды картофеля (ВБ). **17** От недавней б...лезни у него др...жали н...ги и всё тело тряпкой висело на к...стях (Пл). **18** Но г...лова была ясна и пр...сила работы (Пл). **19** Кроткими* гл...зами они см...трели в б...льшее н...чное небо (Пл). **20** Прежде чем идти д...мой, она пох...дила по улицам в пешеходной т...лке (Евд).

Ćwiczenie 8

Rozszyfruj anagramy. Zaznacz akcent. Podkreśl odpowiednie ortogramy.

робода	–	дыбороз	–
ободры	–	когород	–
логова	–	одорг	–
вылого	–	вокабузник	–
робозда	–	кабуза	–

Дыктандо 1

Przeczytaj tekst kilka razy. Podkreśl wyrazy z odpowiednimi ortogramami i zaznacz akcent. Napisz tekst z pamięci.

Я сидел на бульваре и смотрел, как играла девочка. Совсем «капельная», как говорит Алексей. Она сопела и собирала гладкие морские камни. Из них она складывала дома, строила город, из сухих листьев каштана были сделаны площади, из раковин – дворцы. Девочка громко дышала от волнения и разговаривала сама с собой. В домах жили люди. Они ходили по извилистым улицам, их иногда перебрасывало ветром с одной площади на другую.

(К. Г. Паустовский)

Zasada 2

W wielu czasownikach niedokonanych przed przyrostkiem **-ива-, -ыва-** w pozycji akcentowanej pisze się **а**, natomiast w czasownikach dokonanych w pozycji nieakcentowanej – **о**, np.: выздорáвливать – выздорóветь.

Wyjątki: очарóвывать, вытанцóвывать, обуслóвливать.

W celu bardziej skutecznego sprawdzenia pisowni takich czasowników należy dobrać słowo pochodne, np.: рассказывáть – рассказáть – рассказ, просмáтривать – просмóтреть – просмóтр.

Ćwiczenie 9

W wyrazach z wyróżnionymi ortogramami uzasadnij użycie **а**, **о**. Zaznacz akcent. Ułóż zdania z tymi wyrazami.

1 Было слышно, как на кухне кто-то **выго(ва)ривал** кухарке (П). **2** Мы **оста(но)вились** в дрянной* гостинице (П). **3** Широко шумел ветер, **раз(бра)сывая** по столикам листья каштанов (П). **4** Плакали дети, **пере(бра)сывали** возле нас апельсины (П). **5** Мы **обло(ко)тились** о парапет (П). **6** Я (**вздра)гивал** от холода (П). **7** В кармане у него лежал помятый конверт с адресом, но адрес он знал на память и теперь **при(сма)тривался**, к кому из прохожих ему обратиться (ВБ). **8** От немцев нас **заго(ра)живает** гребень кювета* (Бакл). **9** – **До(ка)шивают**, копны свозят (Н). **10** А немцы с высот **про(сма)тривают** и весь плацдарм, и переправу, и тот берег (Бакл).

Ćwiczenie 10

Do podanych wyrazów dobierz słowa pochodne w celu sprawdzenia pisowni **а**, **о**. Zaznacz akcent i podkreśl odpowiednie ortogramy.

опаздывать	–	оттолкнуть	–
выздоровливать	–	сбросить	–
зарабатывать	–	остановить	–
дотрагиваться	–	выговорить	–
прикалывать	–	осмотреть	–
рассматривать	–	вздрагнуть	–
останавливать	–	спросить	–
выбрасывать	–	присмотреться	–
угovarивать	–	растолкнуть	–
прикалываться*	–	заморозить	–
накалывать*	–	обломать*	–
вытанцовывать	–	обусловить	–

Zachęcamy do lektury!